

*Almeerse jongeren
van 23-27 jaar zonder
startkwalificatie*

Wat is er nodig voor een startkwalificatie
en/of betaald werk?

Meintje van Dijk
Trudi Nederland
Sven Oostrik

Almeerse jongeren van 23-27 jaar zonder startkwalificatie

Wat is er nodig voor een
startkwalificatie en/of betaald
werk?

Meintje van Dijk
Trudi Nederland
Sven Oostrik

Juni 2016

Inhoud

Samenvatting	5
1 De onderzoeksvragen	7
2 De leefsituatie	9
2.1 Achtergrondkenmerken	10
2.2 Leefomstandigheden	11
2.3 Wensen en motivaties van jongeren	13
3 Het aanbod	17
3.1 Voorzorg	18
3.2 Begeleiding	21
3.3 Nazorg	29
4 Conclusies	31
4.1 Kennis over de doelgroep	31
4.2 Kennis over de begeleiding en het aanbod	32
5 Oplossingsrichtingen	35
Literatuur	39
Bijlagen	
1 Gesproken partijen	41
2 Woordenlijst	43

Samenvatting

Het verlaten van school zonder een startkwalificatie heeft nadelige gevolgen voor schoolverlaters, zoals werkloosheid en een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. De gemeente Almere heeft een Sluitende Aanpak Jongeren ontwikkeld om zoveel mogelijk (werkloze) jongeren van 16 tot en met 27 jaar die niet over een startkwalificatie beschikken, alsnog aan een startkwalificatie te helpen of hen naar betaald werk te begeleiden. Het RMC heeft wettelijk geen taak om jongeren boven de 23 jaar te begeleiden en de praktijk laat zien dat de jongeren die door de gemeente terug naar school worden gestuurd, vaak weer uitvallen. De gemeente Almere heeft daarom gevraagd te verkennen wat er nodig is om jongeren tussen de 23 en 27 jaar die niet over een startkwalificatie beschikken, te begeleiden richting startkwalificatie en/of betaalde arbeid.

Deze verkenning is gericht op: (1) Wat er bekend is over de groep jongeren wat betreft achtergrondgegevens, leefsituatie en wensen en motivatie, (2) hoe het huidige aanbod aan begeleiding eruit ziet en (3) wat er beter kan. Deze aspecten zijn onderzocht met behulp van een documentanalyse, interviews met 30 professionals en 4 groepsgesprekken met in totaal 29 jongeren.

De resultaten laten zien dat de jongeren vaak te kampen hebben met problematische schulden en andere problematiek. Daarnaast hebben de jongeren vaak al veel levenservaring, maar ontbreekt het hen over het algemeen aan basisvaardigheden om zelfstandig te functioneren. Ook ontbreekt het de jongeren veelal aan perspectief op een zelfstandig bestaan.

Met betrekking tot het aanbod, is op de eerste plaats al genoemd dat jongeren tussen de 23 en 27 jaar niet bij het RMC terecht kunnen voor begeleiding. Daarnaast is Werk en Inkomen er met name voor de jongeren die zich melden voor een uitkering. Verder zijn er diverse partijen die zich inzetten om de jongeren naar een opleiding of werk te begeleiden. Het aanbod is voornamelijk gericht op voorzorg en begeleiding/ondersteuning.

Nazorg is bij de meeste trajecten geen standaard onderdeel van de begeleiding, waardoor er gaten lijken te ontstaan in de 'sluitende' aanpak. Bovendien worden er diverse knelpunten aangegeven door de jongeren en de professionals, zoals onvoldoende aansluiting van de

hulpvraag van de jongeren op het aanbod en het te weinig kijken naar structurele oplossingen.

Als oplossingsrichtingen met betrekking tot wat er nodig is deze groep jongeren effectief te kunnen begeleiden, komen naar voren: (1) Een integrale intake en één vaste coachende begeleider die gedurende het hele traject van A tot Z contact onderhoudt met de jongere en waar nodig ondersteuning biedt; (2) Een betere toegankelijkheid van het aanbod; (3) Een aanpak op maat, met ruimte voor praktijkgericht leren en voortrajecten om eerst de basisvaardigheden om weer naar school of werk te gaan op orde te krijgen bij de jongeren en (4) Het versterken van de samenwerking tussen partijen.

1 *De onderzoeksvragen*

School verlaten zonder een startkwalificatie heeft nadelige gevolgen voor het individu en de samenleving. Zo hebben jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Deze jongeren hebben vaker flexibele contracten en zijn vaker werkloos dan jongeren die wel over een startkwalificatie beschikken. Het werkloosheidspercentage onder jongeren zonder startkwalificatie was in 2010 zelfs twee keer zo hoog als onder hun leeftijdsgenoten die wel over een startkwalificatie beschikten, respectievelijk 15 procent en 7 procent. Van de werkloze jongeren zonder startkwalificatie, is bovendien 50 procent langdurig werkloos (Bokdam et al., 2010).

De gemeente Almere heeft een Sluitende Aanpak Jongeren (SAJ)¹ opgesteld gericht op werkloze jongeren zonder startkwalificatie (een diploma van minimaal havo, vwo of mbo-2) van 16 tot en met 27 jaar. Voor de jongeren tot 23 jaar heeft het Regionale Meld- en Coördinatiepunt (RMC) de wettelijke taak hen te begeleiden om alsnog een startkwalificatie te behalen. Voor de (werkloze) jongeren zonder startkwalificatie tussen de 23 en 27 jaar heeft het RMC wettelijk geen taak. Deze jongeren kunnen bij de gemeente aankloppen voor een uitkering. De praktijk laat zien dat de afdeling Werk en Inkomen (W&I) de jongeren die aankloppen voor een uitkering, over het algemeen terug stuurt naar een opleiding, vaak naar een ROC. Maar de weg terug naar school is voor deze jongeren niet onproblematisch. Het leidt helaas vaak tot een volgende teleurstelling en uitval.

De gemeente Almere heeft daarom gevraagd te verkennen wat nodig is om de groep jongeren van 23-27 jaar die niet over een startkwalificatie beschikken, te begeleiden richting startkwalificatie en/of betaalde arbeid.

1 Meer informatie over de sluitende aanpak vindt u op pagina 9 van dit rapport.

Deze vraag om een verkenning valt uiteen in de volgende deelvragen:

- a. Kennis over de doelgroep.
 - Wat is er bekend over deze groep jongeren wat betreft achtergrondgegevens (burgerlijke staat, culturele diversiteit, sekseverdeling, enz.)?
 - Hoe ziet hun leefsituatie er uit en wat zijn hun wensen en motivatie?

- b. Kennis over de begeleiding en het aanbod.
 - Hoe begeleiden het RMC en de afdeling Werk en Inkomen (W&I) deze jongeren op dit moment? Wat heeft die begeleiding voor effecten?
 - Hoe is de begeleiding voor deze groep verder geregeld? En wat zijn daarvan de effecten?

- c. Te ontwikkelen aanbod.
 - Welke aanpassingen zijn er beleidsmatig (afdeling W&I, opleidingen, werkbegeleiding, RMC) nodig om een effectieve begeleiding van deze groep werkloze jongeren te realiseren?
 - Welke structuur moet de samenwerking tussen de verschillende betrokken actoren hebben?
 - Welke competenties vraagt een effectieve begeleiding van deze groep jongeren bij klantmanagers, RMC consultants, docenten/mentors, en betrokken professionals?

Deze vragen hebben we onderzocht met behulp van verschillende methoden: een documentanalyse van het bestaande beleid in Almere en van de kennis over deze groep jongeren; gesprekken met 30 professionals van verschillende organisaties die de schoolverlaters in Almere opvangen en ondersteunen en 4 groepsgesprekken met in totaal 29 jongeren (zie bijlage 1 voor een overzicht van onze bronnen).

De structuur van dit rapport is als volgt. Hoofdstuk 2 bespreekt de resultaten met betrekking tot de kenmerken en leefsituatie van de doelgroep. Hoofdstuk 3 geeft aan waar het huidige aanbod uit bestaat, en wat de resultaten en de knelpunten daarvan zijn. In hoofdstuk 4 formuleren we de conclusies en tot slot presenteren we in hoofdstuk 5 de oplossingsrichtingen die uit de bevindingen naar voren komen.

2 *De leefsituatie*

Wanneer we het hebben over 23-27 jarigen zonder startkwalificatie, over welke jongeren hebben we het dan eigenlijk? Wat weten we over hun achtergrondkenmerken, hun leefomstandigheden en hun wensen en motivaties? In dit hoofdstuk bespreken we beknopt wat er uit de bestudeerde literatuur en uit de interviews naar voren is gekomen.

Alvorens de achtergrondkenmerken, leefomstandigheden en wensen en motivaties van de jongeren zonder startkwalificatie te bespreken, is het relevant kort stil te staan bij wat er bekend is over de omvang van deze groep.

Vanwege de huidige RMC-wetgeving, zijn er (nog) geen precieze cijfers beschikbaar over hoeveel jongeren boven de 23 jaarlijks het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie. Wel is bij de gemeente Almere bekend dat van alle jongeren die 23 jaar worden in de gemeente, ongeveer 13 procent niet over een startkwalificatie beschikt.

Daarnaast beschikt de gemeente Almere tot op zekere hoogte wel over cijfers over de volgende categorieën waar jongeren (met en zonder startkwalificatie) toe kunnen behoren:

- Werkend/opleiding
- Geregistreerd werkloos (met/zonder uitkering UWV/gemeente)
- Onzichtbaar

Uit recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2015) blijkt bijvoorbeeld dat 88,5 procent van de in totaal 31.380 jongeren in Almere van 15 tot 27 jaar onderwijs volgen, werkzaam zijn of staan ingeschreven als werkzoekende bij de gemeente Almere. 5,9 procent van de jongeren tussen de 15 en 27 jaar in de gemeente Almere behoort tot de groep jongeren ‘buiten beeld’. Deze jongeren volgen geen onderwijs, zijn niet werkzaam, staan niet ingeschreven als werkzoekende en ontvangen geen uitkering. De overige 5,6 procent van de jongeren van 15-27 jaar volgen ook geen onderwijs, hebben geen werk, staan niet ingeschreven als werkzoekend maar ontvangen wél een uitkering. Er is helaas (nog) geen uitsplitsing gemaakt naar leeftijd bij deze cijfers, waardoor de precieze aantallen voor jongeren tussen de 23 en 27 jaar onbekend zijn.

2.1 *Achtergrondkenmerken*

Over de achtergrondkenmerken van jongeren zonder startkwalificatie is bij de gemeente Almere weinig bekend. Wel geven landelijke databronnen (zoals Statline, Jeugdmonitor en het Nederlands Jeugdinstituut [NJI]) enig houvast over de kenmerken van jongeren zonder een startkwalificatie. We vatten de kenmerken hieronder samen.

Geslacht

Landelijk hebben meer jongens (57%) dan meisjes geen startkwalificatie. Ook de schooluitval is hoger onder jongens (NJI, 2015). Meisjes zonder startkwalificatie zijn bovendien minder vaak werkloos dan jongens. In Almere hebben ook meer jongens de school verlaten zonder startkwalificatie (62%). Het percentage 15-27-jarige jongens en meisjes dat geen opleiding volgt én geen werk heeft, is in Almere echter precies even hoog: onder beide groepen 11,4 procent (CBS, 2015).

Afkomst

De meest recente gegevens over de verhouding tussen niet-westerse allochtone (5,4%) en autochtone (2,8%) schoolverlaters dateert uit 2008/2009. De niet-westerse allochtone schoolverlaters lijken in die periode goed terecht te komen: 85% heeft in 2008 een baan (Bokdam, Visser, Bouma & Engelen, 2010).

Handicap of stoornis

Een handicap of een stoornis kan een reguliere schoolloopbaan en carrière in de weg staan (Dienst Sociaal Domein Almere, 2014; NJI, 2015). Veel jongeren met een langdurige chronische aandoening, die wel zouden kunnen participeren op de arbeidsmarkt, beschikken niet over een startkwalificatie.

Zorgtaken

Uit recente cijfers van het CBS blijkt dat jongeren tussen de 15 en 27 jaar met een partner en kinderen relatief vaak tot de groep jongeren behoren die geen werk hebben en geen opleiding volgen; 16,5 procent valt in deze categorie (CBS, 2015). In Almere heeft 9,2 procent van de jongeren (veelal meisjes) zonder werk of opleiding een partner en kinderen (CBS, 2015). Jongeren voor wie zorgtaken een reden zijn niet naar school te gaan of een baan te zoeken, verdwijnen vaak langdurig uit beeld (Bokdam et al., 2010).

Multiproblematiek

Uit onderzoek blijkt dat een groot aantal leerlingen uitvalt vanwege een stapeling van -elk op zichzelf misschien niet doorslaggevende- risicofactoren (Bokdam et al., 2010). Dat jongeren vaak uitvallen vanwege een

-combinatie van- problemen thuis, schulden, criminaliteit of psychische problemen wordt ook door de gemeente Almere benadrukt in de Kadernota Sluitende Aanpak jongeren 2013-2018 (Dienst Sociaal Domein Almere, 2014).

Crimineel verleden

Uit cijfers van het CBS blijkt dat het aantal jongeren zonder startkwalificatie dat verdacht wordt van een misdrijf ongeveer drie keer groter is (5,3%) dan het aantal jongeren dat wel over een startkwalificatie beschikt (1,5%). Vooral werkloze voortijdig schoolverlaters komen naar verhouding vaak in aanraking met de politie (11,3%).

2.2 *Leefomstandigheden*

In deze paragraaf kijken we naar de leefomstandigheden van de jongeren in Almere die volgens de professionals een belangrijke rol spelen bij het ontbreken van een startkwalificatie.

Schulden en armoede

Het hebben van problematische schulden komt veelvuldig voor bij deze groep jongeren in Almere. Volgens de gesproken professionals hebben veel jongeren geen benul van de waarde van geld en denken ze vooral op de korte termijn. Zo wordt de studiefinanciering uitgegeven aan een nieuwe telefoon of aan merkkleding (voor de kinderen) zonder rekening te houden met wat er nodig is voor het levensonderhoud in de rest van de maand.

Bij de jongeren die wel moeizaam rondkomen speelt volgens professionals de 'overleefmodus': ze maken zich zorgen over het betalen van de vaste lasten en het regelen van de volgende maaltijd. Hierdoor blijft er nauwelijks aandacht en energie over voor een opleiding. Ook komen veel jongeren uit gezinnen met een minimuminkomen.

Verslaving

Online poker en andere games lijken een favoriete bezigheid te zijn, met name onder jongens. De professionals zien hiervan diverse gevaren in de praktijk van alledag: een gameverslaving met (soms) schulden als gevolg en een omgekeerd dag- en nachtritme (wanneer er bijvoorbeeld gespeeld wordt op Amerikaanse sites). Ook drugsgebruik wordt genoemd:

“Ze zitten in een fase waarin andere dingen veel belangrijker zijn. De omgeving, ouders die niet om ze geven, vrienden met drank en drugs, dat is hun leefomgeving. Sommige jongeren die instromen in de Entree, zitten compleet in de drugswereld en hebben geen zin om hier een Entree-opleiding te doen.”

Eigen woonruimte

Volgens de professionals is de vraag naar woonruimte onder deze groep jongeren hoog. Ze wonen soms in begeleid-wonen trajecten, maar andere jongeren wonen nog thuis, bij iemand op de 'sofa' of op straat.

Geen perspectief

Het onder schulden genoemde kortetermijndenken heeft nog een andere kant, zeggen de professionals. De jongeren zien niet altijd in waarom scholing belangrijk is, of denken helemaal geen diploma nodig te hebben. Twee citaten van professionals:

“Ze denken niet aan hun toekomst, ze denken niet ‘ik moet dit leren en dat kunnen, anders kom ik er niet’.”

“De meeste jongeren denken ‘het komt wel goed’; ze willen allemaal een kantoorbaan en ‘iets met computers’ en veel geld verdienen, maar hoe dat weten ze niet.”

Volgens meerdere professionals moeten de jongeren de ruimte krijgen om eerst te werken:

“Dan denken ze vanzelf wel ‘ik wil niet mijn hele leven hamburgers bakken’. Dan komen ze wel terug voor een opleiding. Laat ze ervaren wat het is om ongeschoold te zijn.”

Ook geven meerdere gesproken jongeren die niet goed weten wat ze willen aan het fijn te vinden als ze de ruimte te krijgen om erachter te komen wat ze echt leuk vinden.

Er zijn tot slot ook jongeren die wel een duidelijk (en realistisch) toekomstperspectief voor ogen hebben, zie paragraaf 2.3.

Ontbreken randvoorwaarden/basisvaardigheden

Een ander vaak genoemd knelpunt is dat de randvoorwaarden niet in orde zijn:

“De jongeren hebben geen basis werknemersvaardigheden, zoals op tijd komen. Daarom vallen zij in eerste instantie ook vaak uit. Zij krijgen deze vaardigheden van huis uit niet mee. Het ontbreekt hen aan de nodige randvoorwaarden. Deze oudere jongeren hebben vaak al veel levenservaring, ze zijn ‘streetwise’. Maar het ontbreekt ze aan kennis die opleidingen of werkgevers van ze verwachten.”

Het woord randvoorwaarden is hier verwarrend, aangezien in de volksmond onder randvoorwaarden soms ook facilitaire voorwaarden worden verstaan, zoals een laptop. Beter zou zijn om te concluderen dat deze

jongeren geen basisvaardigheden hebben die voorwaardelijk zijn voor een onafhankelijk economisch en emotioneel leven.

De gevolgen van het ontbreken van de basisvaardigheden bij deze groep jongeren bij het pogen alsnog een startkwalificatie te krijgen, zijn groot. Een professional vertelt hierover het volgende:

“Jongeren vallen vaak uit vanwege allerlei gedragsmatige zaken die niet op orde zijn. Dat zijn hele basale dingen als op tijd komen, omgaan met gezag, huiswerk maken. Dan zie je vaak dat ze toch ingeschreven blijven staan vanwege het geld, maar dat ze niet of nauwelijks meer komen. Ze zijn er dan nog slechter aan toe, want ze hebben daarna nog steeds geen startkwalificatie en een schuld.”

2.3 Wensen en motivaties van jongeren

Activiteiten

We hebben de jongeren die we hebben gesproken als eerste gevraagd wat ze leuk vinden om te doen. Hierop kwam een hele waslijst aan activiteiten die niet anders lijken te zijn dan die van hun leeftijdsgenoten. Een kleine opsomming: sporten, gamen, tijd doorbrengen met vrienden/vriendinnen en muziek maken. Uitgaan wordt wel genoemd, maar jongeren zijn hier niet erg positief over:

“Het uitgaansleven is niet altijd denderend. En het is ook altijd duur en koud als je bijvoorbeeld naar Walibi wilt gaan. Of je kunt gaan bowlen, maar ja, ik ben ook al 26 dus dan kun je ook niet meer veel.”

School of werk?

Op de vraag wat ze nog willen doen op het vlak van school of werk, komt een lijst aan activiteiten die neerkomen op ‘sociaal geaccepteerde’ antwoorden: diploma halen, opleiding halen en een leuke baan vinden. Een deel van deze groep jongeren heeft voor ogen wat ze willen bereiken en lijken daar realistisch op te koersen: *“Ik wil met jongeren werken, in combinatie met sport. Het is wel een lange weg, maar daar sta ik wel voor open.”* En: *“Ik wil mijn diploma als pedagogisch medewerker halen.”* En: *“Ik wil graag mijn opleiding afronden en een leuk baantje in dezelfde richting vinden.”* En: *“Passend werk in een leuk bedrijf, want als je elke dag met tegenzin naar je werk gaat, dan houdt je het ook niet vol.”*

De meeste jongeren zijn echter nog ongericht bezig aan hun herkansing. Ze lijken geen concreet toekomstbeeld te hebben waarvoor ze aan het werk zijn: *“Ik weet nog niet zo goed wat ik wil doen op het vlak van school of werk.”*

En: *“Doorstromen naar niveau 2. Iets met zorg.”* En: *“Sporten, dansen en reizen en vandaaruit stewardess worden.”* En: *“Later wil ik graag op kantoor werken.”*

Begeleiding/netwerk

De volgende vraag die we aan de jongeren hebben gesteld was wat ze aan begeleiding nodig hebben om hun toekomstbeeld te realiseren. Bijna alle jongeren die in de Entreeklassen zitten, vinden dat de begeleiding op school goed is. Ze zeggen wel de hulp van een jobcoach te waarderen als ze werk gaan zoeken. Het gaat dan om hulp bij het solliciteren en bij het opstellen van een cv.

Vaak noemen de jongeren de behoefte aan een persoonlijke benadering: iemand die samen met hen kijkt wat ze zouden willen, en als ze het nog niet weten, hen tijd geeft om dit te ontdekken.

In hun eigen omgeving is er vaak weinig steun te vinden. Een enkele jongere noemt een ouder, of een nicht of zus. De professionals geven aan dat enkele jongeren een sterk netwerk hebben, maar dat de meeste jongeren een beperkt netwerk hebben. Ook komt het voor dat het netwerk heel wat lijkt, maar weinig steun betekent: *“Het sociale netwerk is heel ruim, maar instabiel. Ze kunnen niet bouwen op die vele vrienden.”*

Motivatie

Over de vraag of de jongeren gemotiveerd zijn om hun startkwalificatie te halen, zijn de meningen van de professionals verdeeld. Sommige organisaties zeggen dat deze jongeren niks willen doen: *“Ze willen niks, lekker rondlopen, het interesseert ze niets. Ze zien wel.”* Dit zijn we in de gesprekken met jongeren niet veel tegengekomen, hooguit geeft een enkele jongere blijk van die ongemotiveerdheid: *“Het zou fijn zijn als ze me gewoon een diploma konden geven. En een startkapitaaltje erbij.”* Maar andere professionals zeggen dat deze jongeren wel echt gemotiveerd zijn om aan het werk te gaan, als de arbeidsmarkt hen maar een kans geeft. Ook de jongeren die we gesproken hebben, zeggen dat het grootste deel van de jongeren wel wil, als ze maar een kans krijgen.

Levenservaring lijkt ook een rol te spelen. Zo vertelt een jongvolwassen vrouw tien jaar geleden gestopt te zijn op de havo, die zij nooit heeft afgemaakt omdat zij een kind kreeg en daar druk mee was, maar: *“Nu ben ik meer gefocust en weet ik beter wat ik wil.”* Professionals vertellen dat het vaker voorkomt dat jongvolwassen vrouwen die niet over een startkwalificatie beschikken al op jonge leeftijd moeder zijn geworden.

Meerdere jongeren geven aan te willen werken en niet terug naar school te willen. Terug naar school is voor deze groep een (te) grote stap volgens verschillende partijen. Leerwerktrajecten lijken een betere optie. *“De oudere jongeren willen vaak graag geld verdienen”.*

Negatieve ervaringen

De jongeren die al ervaring hebben met solliciteren, vertellen hoe zwaar en demotiverend zij dit vinden. Eén jongen stuurt zo'n 10 brieven per dag weg. Hij is nog nooit uitgenodigd. Op de vraag waar dit aan ligt zegt hij: *"Mijn cv ziet er niet goed uit op papier. Ik ben heel sociaal, maar dat komt op papier niet over."* Hij blijkt echter ook nog geen bruikbare werkervaring te hebben.

Als het gaat over de ervaringen van de jongeren met de gemeentelijke instantie, geven ze aan dat het contact met de gemeente moeizaam verloopt. De gemeente is niet voldoende benaderbaar volgens de jongeren, het hele systeem is onduidelijk. De teleurstelling en onbegrip over de beslissingen bij de gemeente zijn groot: *"Het interesseert ze niet waar je terechtkomt, als je maar uit hun cirkeltje bent."*

Met betrekking tot W&I, noemt één jongere die bij Kwintes woont dat als er iets is, er al een week voorbij is voordat zij haar klantmanager te spreken krijgt. *"De communicatie is slecht"*.

Verder zijn de jongeren over de gemeente in het algemeen van mening dat ze meer met 'robots' dan met mensen praten. Ze vinden dat er te weinig persoonlijk contact is en dat de gemeente niet goed benaderbaar is. Ook voelen de jongeren zich niet gesteund, ze moeten lang wachten om dingen voor elkaar te krijgen, en worden vervolgens voor hun gevoel vaak afgewezen: *"Je moet lang aan de bel trekken voordat je aandacht krijgt. En: Je wordt vaak afgescheept voor iets waar je wel aan voldoet, ze zoeken iets om je af te wijzen."*

Vaak zijn er lange wachtlijsten voor woningen of een uitkering. Ook in hun contact met de gemeente hebben jongeren behoefte aan begeleiding en hulp: een professional die maatwerk levert.

Wat volgens ons te maken kan hebben met de lastige bereikbaarheid onder begeleiders, is dat de caseload erg hoog lijkt te zijn. De relatief lastige bereikbaarheid merkten we ook op bij het inplannen van de interviews.

3 *Het aanbod*

De gemeente Almere heeft een Sluitende Aanpak Jongeren (SAJ) opgesteld voor jongeren van 16 tot en met 27 jaar. Deze SAJ is gericht op de overgang van school naar werk, wat voor veel jongeren een moeilijk te overbruggen kloof vormt. In de kadernota SAJ van de gemeente (Dienst Sociaal Domein Almere, 2014) staat dat voor jongeren die niet op eigen kracht in staat zijn de kloof te overbruggen, vaak extra ondersteuning nodig is vanwege problemen op één of meer leefgebieden. Het doel van de sluitende aanpak is de sprongkracht van jongeren te vergroten en de kloof tussen school en werk (deels) te dichten. In de aanpak speelt het mobiliseren van de eigen kracht en het probleemoplossend vermogen van jongeren en hun omgeving een belangrijke rol. Het streven is om integraal te werk te gaan en aan te sluiten bij de talenten en mogelijkheden van de jongeren zelf. Ook is er aandacht voor problemen met bijvoorbeeld huisvesting, schulden, onstabiele thuissituatie, verslaving, criminaliteit en mobiliteit. De zorgcomponent is verweven in de voorzieningen die de gemeente aanbiedt.

De gemeente voert de regie op de Sluitende Aanpak Jongeren en de uitvoering ligt bij scholen en organisaties. Twee belangrijke doelgroepen waar de SAJ zich op richt, zijn:

1. De voortijdig schoolverlaters (VSV'ers), oftewel de jongeren die wel in staat zijn een startkwalificatie te halen, maar door problemen thuis of hun gedrag toch uitvallen.
2. Kwetsbare jongeren zonder startkwalificatie die cognitief en/of gedragsmatig ook niet in staat zijn deze te halen.

De sluitende aanpak ziet er op papier veelbelovend uit. In dit hoofdstuk bespreken we de praktijk. Hoe ziet het aanbod aan ondersteuning en begeleiding er concreet uit voor 16-27 jarigen zonder startkwalificatie (met de nadruk op 23-27 jarigen)? En daarnaast: Wat zijn de resultaten hiervan en wat ervaren de jongeren en de professionals als knelpunten in het huidige aanbod?

Ten eerste bespreken we het aanbod gericht op voorzorg/preventie, vervolgens het aanbod aan begeleiding/ondersteuning en tot slot bespreken we wat er aan nazorg is voor deze groep.

3.1 Voorzorg

Aanbod

Het aanbod aan voorzorg is weergegeven in tabel 1. De voorzorg is er op de eerste plaats op gericht te voorkomen dat jongeren die op het VMBO, PO en VO zitten, uitvallen van school. Voor de oudere jongeren op onder andere het MBO is er sinds 2016 een Jongerencoach 18+ van Vitree. Tot 2016 was dit een coach van Intermetzo. De jongerencoach 18+ biedt drie keer per week ambulante hulpverlening aan voor jongeren die dreigen uit te vallen van school.

Ook door Leerplicht/RMC wordt preventief ingezet bij de oudere doelgroep, door bijvoorbeeld het houden van preventieve verzuimspreekuren en huisbezoeken. Daarnaast heeft de gemeente een “Startklaar diploma” voor jongeren die cognitief niet in staat zijn een startkwalificatie te behalen. Uit preventief oogpunt worden deze jongeren al als zij nog op school zitten, opgepakt door een jobcoach.

De afdeling Werk en Inkomen van de gemeente zet niet in op voorzorg, maar komt pas in actie als een jongere zichzelf meldt.

Tabel 1 Aanbod voorzorg in Almere

Organisatie	Naam project	Inhoud
JINC	JINC	Gericht op beroepsoriëntatie in het PO en VO; flitsbezoeken en taaltrips.
Almere on Stage	Almere on Stage	Beroepenfeest en snuffelstage voor VMBO.
Mind at Work	Stage to Work	Beroepsoriëntatie en stagebegeleiding in het VO.
Leerplicht/RMC	Preventieve verzuimsprekuren	Een aantal scholen is begonnen met preventieve verzuimsprekuren voor zowel leerplichtige als boven leerplichtige leerlingen.
Leerplicht/RMC	Stimuleren ouderbetrokkenheid	Ouderbetrokkenheid wordt gestimuleerd bij jongeren van minderjarige én meerderjarige leeftijd.
Scholen & leerplicht/RMC	Gelijkschalige meldnorm 18- /18+	In het schooljaar 2014/2015 is een gelijkscalige meldnorm ingevoerd voor zowel leerplichtigen als leerlingen die op basis van hun leeftijd niet langer leerplichtig zijn. Dit heeft als doel dat er nog eerder ingespeeld kan worden op de verzuimproblematiek bij de RMC doelgroep.
Eduvier	ATC Eduvier	Vorbereiden van kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt.
Gemeente	Startklaar diploma	Dit diploma is er voor kwetsbare jongeren die geen startkwalificatie kunnen behalen. De jongeren die dit diploma krijgen, worden gelijk opgepakt door een jobcoach en naar de arbeidsmarkt begeleid. Op deze manier houdt de gemeente de jongeren in beeld.
Gemeente + Mind at Work	Jobcoaches	De begeleiding start, na warme overdracht, als de kwetsbare jongeren nog bezig zijn met hun opleiding en de begeleiding wordt gecontinueerd tot twee jaar nadat zij van school af zijn.
Leerplicht/RMC	(avond)Huisbezoeken	Het team leerplicht/RMC bezoekt jongeren die verzuimen, dreigen uit te vallen van school of uitgevallen zijn wanneer zij geen contact krijgen.
Oké op school	Vitree	De hoofddoelstelling van de training oké op school is de instroom (specialistische) jeugdhulp verminderen en schooluitval voorkomen. De training wordt uitgevoerd op een groot aantal basisscholen en middelbare scholen en bestaat uit vier niveaus, oplopend van voorlichting op klasniveau over groepsdruk, pesten en weerbaarheid, naar individuele trainingen voor leerlingen met beginnende gedragsproblematiek.
Jongerencoach 18+	Vitree (2015: Intermetzo)	18+ coaching project voor jongeren die dreigen uit te vallen van school om hen te ondersteunen in het behalen van hun startkwalificatie. De jongerencoach kan worden ingekocht door scholen.

Resultaten

De uitkomsten van preventieprojecten zijn vaak lastig te achterhalen. Het monitoren van VSV-cijfers is in dit geval een optie. Uit de VSV-monitor blijkt dat het gemiddelde aantal voortijdig schoolverlaters onder jongeren van 16-23 jaar is teruggedrongen van 23% in 2004 naar 7% in 2013².

Scholen hebben leerlingen echter niet op individueel niveau gemonitord, waardoor er bijvoorbeeld geen uitspraak kan worden gedaan of een bepaald project, zoals preventieve verzuimspreekuren, uitval kan voorkomen. Wel noemt de gemeente dat de scholen positieve ervaringen hebben met de preventieve verzuimspreekuren en het stimuleren van ouderbetrokkenheid. Verder noemt Eduvier dat door vroeg in te zetten op begeleiding en ondersteuning, de meerderheid van de jongeren doorstroomt naar het MBO.

Met betrekking tot de avondhuisbezoeken van Leerplicht/RMC blijkt na een eerste evaluatie dat 90 tot 100% van de jongeren wordt bereikt ten opzichte van 30% van de jongeren bij overdag huisbezoeken (NJI, 2015). Of deze jongeren vervolgens ook echt in een traject terecht komen, is onduidelijk.

De Jongerencoach 18+ lijkt een succesvol preventieproject. Toen de coach nog werd ingezet vanuit Intermetzo, lag het slagingspercentage boven de 80%. Dit jaar (2016) wordt de coach vanuit Vitree ingezet en kan er nog geen uitspraak worden gedaan over de effecten. Het resultaat van afgelopen jaren suggereert dat het goed zou zijn in de preventieve sfeer meer met dergelijke coaches te werken. De coach dient te worden ingekocht door scholen; hier maakt momenteel niet elke school gebruik van.

Knelpunten

Waar veel partijen nog tegenaan lopen is dat de wijkteams nog niet naar behoren lijken te functioneren. Ook zijn meerdere professionals die we hebben gesproken van mening dat de wijkteams te sterk zijn gefocust op leeftijdsgrenzen: *“Wanneer je belt met een vraag voor een oudere jongere, dan zeggen ze ‘daar hebben wij niks voor’. Er is een harde leeftijdknip en daar zijn de jongeren de dupe van.”*

Meerdere betrokken partijen missen het jongerenloket dat eerst in de gemeente aanwezig was. Verder blijkt uit de gesprekken met de jongeren dat zij niet (goed) bekend zijn met de wijkteams en waarvoor zij bij de wijkteams terecht kunnen. Zo zegt een jongere: *“Bij de wijkteams klopt ik niet aan voor hulp, dat is voor oude mensen”*.

Volgens een school voor praktijkonderwijs hebben jongeren niet veel aan een startklaar diploma, omdat zij hier in de beroepspraktijk weinig

2 https://lea.almere.nl/fileadmin/files/almere/leren/Lokale_Staat_Hoofdl._Drukwerk_2015_02.pdf.

mee kunnen. Deze school pleit voor certificaten binnen beroepstakken en stelt dat het beter zou zijn als de jongeren vanuit school naar werk worden begeleid.

3.2 *Begeleiding*

Aanbod

Het aanbod aan begeleiding/ondersteuning voor jongeren tot en met 27 jaar die niet over een startkwalificatie beschikken, kan (deels) worden opgesplitst in aanbod gericht op het behalen van een startkwalificatie en aanbod gericht op begeleiding naar werk.

Aanbod behalen startkwalificatie

Het aanbod gericht op het behalen van een startkwalificatie staat samengevat in tabel 2. Het RMC heeft een belangrijke taak de jongeren onder de 23 jaar naar school te begeleiden, maar de jongeren tussen de 23 en 27 jaar kunnen niet bij het RMC terecht. Vanuit de gemeente is de begeleiding van deze jongeren geregeld binnen de afdeling Werk en Inkomen. Deze afdeling is gesplitst in twee teams: Team Zorg en Team Werk. Team Zorg begeleidt met name jongeren waarbij het nodig is randvoorwaarden te creëren (zoals hulpverlening voor geestelijke gezondheidsklachten), voordat zij weer terug naar school of werk kunnen, of kunnen doorstromen naar Team Werk. Team Werk begeleidt jongeren die minder afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Wanneer een jongere bij Team werk terecht komt, is de eerste stap te kijken of er sprake is van een startkwalificatie. Zo niet, dan gaat de jongere direct naar Intensieve Werkbegeleiding (IWB). Bij IWB wordt vervolgens onderzoek gedaan naar de leerbaarheid³ van de jongere. Als een jongere terug naar school kan, wordt hij/zij terug naar school begeleid. Als hier geen sprake van is, wordt de jongere naar werk begeleid. Bij IWB wordt de jongere 3 à 4 keer per week gesproken.

Naast de begeleiding door W&I, is er een gedifferentieerde Entreeopleiding ontwikkeld om zo veel mogelijk jongeren toch in staat te stellen hun startkwalificatie te kunnen behalen. Tot slot zijn er projecten als Matching Talents en Full.

3 IWB heeft meerdere manieren om te bepalen of een jongere leerbaar is, bijvoorbeeld door het opvragen van rapporten van school en in het verleden afgenomen IQ-testen. Als een jongere zegt dat het hoogst haalbare behaald is, maar dit niet aangetoond kan worden, dan wordt de jongere gevraagd zich aan te melden voor MBO-1 of MBO-2 (afhankelijk van het eventuele VMBO-diploma) en dan kan het ROC toetsen of iemand toelaatbaar is óf kan middels een psychologische test bij A-REA gevraagd worden of de leerbaarheid getoetst kan worden.

Tabel 2 Aanbod begeleiding behalen startkwalificatie in Almere

Organisatie	Naam project	Inhoud
Gemeente	RMC bemiddeling	Monitoring en bemiddeling bij verzuim en uitval van jongeren tot 23 jaar (zonder beperking).
Gemeente	Afdeling Werk en Inkomen	W&I is er in principe voor jongeren die een uitkering hebben en bestaat uit Team Zorg en Team Werk, waar IWB onder valt. Indien een jongere nog naar school kan, wordt deze naar een opleiding begeleid en indien dit niet het geval is, wordt de jongere naar werk begeleid.
Mind at Work, Pro en Eduvier	Gedifferentieerde Entree-opleiding	Op maat trajecten voor jongeren die niet goed meekunnen in de reguliere entree. 4 takken gericht op een specifieke doelgroep.
Mind at Work	Almeerkans	VO-onderwijs vervangend traject.
RMC, WI, MBO college	Warme Overdrachtsoverleg	Als een jongere (tijdelijk) niet schoolbaar is, gaat het dossier naar het 'Warme Overdrachtsoverleg' om een alternatief traject uit te zetten. Jongeren die tussentijds uitvallen komen ook in dit overleg terecht.
Loopbaan Expertise Centrum (LEC)	MBO college Almere	Overkoepelend expertisecentrum voor mbo in Almere: indicering, begeleiding, beroepsoriëntatie.
ROC van Flevoland	Choose2improve	Landelijk: Choose2improve begeleidt jongeren van 17 tot en met 23 jaar naar meer stabiliteit en zelfstandigheid door (studie) vaardigheden aan te leren om de kansen op het halen van een diploma te vergroten en bij het vinden van werk. Gemeente Almere: Soort voortraject om toegelaten te worden op het ROC van Flevoland. Bijvoorbeeld als iemand veel opleidingen heeft gedaan maar niet heeft afgemaakt en getwijfeld wordt aan de motivatie, kan dit traject worden ingezet en bij een positief resultaat kan de jongere na 3 maanden alsnog aan een opleiding beginnen.
VMCA	Matching Talents	Coachings- en buddytraject: Het voorkomen van (dreigend) schooluitval van risicojongeren in het voortgezet onderwijs en MBO-onderwijs en het bevorderen van ontwikkelkansen en arbeidsparticipatie van jongeren.
Stichting Twisted	Full	Empowermenttraject: Coaching, maatschappelijke begeleiding en begeleiding naar het behalen van een startkwalificatie. Ook: bv. rapcursussen en danslessen om zelfvertrouwen te stimuleren onder jongeren. Een stap die veelal eerst moet worden gezet om jongeren te kunnen (re)integreren, motiveren en activeren op de arbeidsmarkt en het onderwijs.

Aanbod begeleiding naar werk

Het aanbod om jongeren zonder startkwalificatie naar werk te begeleiden, is weergegeven in tabel 3. Zoals hierboven gezien, houdt de afdeling Werk en Inkomen van de gemeente zich zowel bezig met het begeleiden naar school als het begeleiden naar werk. Ook de meerderheid van de overige projecten die zijn weergegeven in de tabel, richten zich zowel op ondersteuning naar werk als op ondersteuning naar opleiding. Binnen het traject Learn2Work wordt bijvoorbeeld op maat gekeken waar de betreffende jongere naartoe wordt begeleid (school/werk).

Tabel 3 Aanbod begeleiding naar werk in Almere

Organisatie	Naam project	Inhoud
Gemeente	Afdeling Werk en Inkomen	W&I is er in principe voor jongeren die een uitkering hebben en bestaat uit Team Zorg en Team Werk, waar IWB onder valt. Indien een jongere nog naar school kan, wordt deze naar een opleiding begeleid en indien dit niet het geval is, wordt de jongere naar werk begeleid.
Gemeente	Binnenste Buiten	Werkervaring opdoen in de groenvoorzieningen.
Mind at Work	IntoWork	Begeleiding van jongeren zonder startkwalificatie naar en op de arbeidsmarkt. IntoWork is de basis van de Aanpak kwetsbare Jongeren.
Mind at Work	Meiden met Pit	Onderwijsvervangend traject voor meiden met zeer zware problematiek. Ondersteuning naar school of werk.
Eduvier	Flevodrome: Erkent werk- & trainingscentrum	Ondersteuning en begeleiding van jongeren 15-23 jaar met veel en zware problematiek (zowel naar een reguliere opleiding of een baan).
De Schoor	Learn2Work	Coachingsproject om jongeren naar werk of onderwijs te begeleiden + tegenprestatie: organiseren activiteiten in de wijk. 3 fasen: Fase 1: begeleiding door maatje en jongerenwerker als coach. Fase 2: maken van keuze (werk/school) en aanleren van bijbehorende competenties. Fase 3: uitstroom: Solliciteren en met de jobcoach op pad.

Resultaten

Binnen het traject IWB van de gemeente, wordt veel uitstroom gerealiseerd volgens de geïnterviewde professional (ongeveer 70%). Er wordt echter niet gemonitord hoeveel jongeren daadwerkelijk een diploma halen of bijvoorbeeld na één of twee jaar nog steeds werk hebben. Een jongere die we hebben gesproken die in het IWB traject heeft gezeten, was erg

positief over haar begeleider: *“Mevrouw X was echt top! Zij geloofde in mij. En ze was vergevingsgezind. Ik mis haar echt!”* Wel noemt de betreffende jongere dat ze het jammer vond dat ze weer op niveau 1 moest beginnen, nu mist ze de uitdaging.

Het merendeel van de overige organisaties kijkt ook enkel naar uitstroom als indicator voor de behaalde resultaten. Uitzonderingen hierop zijn de organisaties Mind at Work en de Schoor. Mind at Work is momenteel bezig de lange termijn effecten van haar projecten in kaart te brengen. Met betrekking tot de gedifferentieerde Entree Almeerkans noemt een professional: *“Almeerkans bestaat 10 jaar regulier en 3 jaar als Entreevorm. En onze uitstroom naar niveau 2 of arbeid is vrij hoog (71%) vergeleken met het ROC.”* Of de jongeren ook daadwerkelijk een startkwalificatie behalen (mbo2), wordt momenteel gemonitord. Het project IntoWork heeft een positieve uitstroom van 72%. Dit project is vorig jaar begonnen, waardoor het lastig is al iets over de lange termijn effecten (het behouden van een baan) te kunnen zeggen.

Naar de resultaten van het traject Learn2Work heeft SEO Economisch onderzoek gedaan in 2013⁴, waaruit bleek dat 18% van de jongeren al na een half jaar begeleiding door Learn2Work een baan heeft. Na een jaar stijgt dit percentage naar 72%. Bij reguliere re-integratietrajecten heeft slechts 6 procent een baan na een half jaar en 24 procent na een jaar.

Daarnaast volgt 83% van de jongeren die begeleid worden binnen Learn2Work een opleiding, training of cursus. Een jaar na uitstroom is dit 80%. SEO noemt dat de meerwaarde van Learn2Work hem onder andere zit in het bieden van schuldhulpverlening en hulp bij verslavingsproblemen. Bij instroom is 31% van de jongeren verslaafd en ontvangt hiervoor tot aan de instroom geen behandeling. Ook de jongeren die we gesproken hebben bij Learn2Work zijn positief over het traject. Als redenen noemen hiervoor twee jongeren:

“Hier heb je iemand die echt samen met je kijkt wat je wil, en als je dit (nog) niet weet, krijg je de tijd en mogelijkheden dit te ontdekken.”

“De docenten en stagiaires bij de Schoor hebben zelf ook dingen meegemaakt, en staan er echt voor de jongeren en hebben ook echt het geduld. Als het me bijvoorbeeld te veel wordt, kan ik naar buiten gaan, een sigaretje roken en daarna weer terug naar binnen komen, omdat ze je begrijpen”.

Met betrekking tot de gedifferentieerde Entree-opleiding noemt een professional dat het goed is dat het ROC zijklassen heeft voor

4 <https://www.movisie.nl/artikel/learn2work-hoe-moeilijke-jongeren-aan-baan-komen>

tienermoeders, waarin rekening wordt gehouden met ziektes van kinderen en dat deze meiden al het nodige hebben meegemaakt. Uit de interviews met de professionals blijkt dat de scholen vaak contact hebben met veel partijen, zoals de reclassering, buurtregisseur, zorginstanties en de schuldhulpverlening. Meerdere scholen opereren in een netwerk van hulpverlenende instanties. De jongeren die we hebben gesproken uit een Entreeklas zijn het er over eens dat de begeleiding binnen school erg goed is. Zij kunnen bij hun mentor terecht voor alles, maar er is ook stagebegeleiding en andere hulpinstanties binnen school, zoals een budgetcoach waar je binnen kunt lopen.

Knelpunten

Binnen het aanbod aan begeleiding wordt tegen meerdere knelpunten aangelopen door de professionals en de jongeren.

1. Er wordt te weinig gekeken naar structurele oplossingen.

Volgens meerdere professionals is de gemeente nog te zeer gefocust op resultaten op de korte termijn. Zo noemt een professional: *“Jongeren die al eerder zijn uitgevallen, vormen een moeilijke groep. De gemeente is te snel geneigd om jongeren vanuit de WWB naar school te sturen zodat ze uit de WWB zijn en studiefinanciering krijgen. Deze jongeren zitten na een halfjaar weer thuis, in de WWB en mét studieschuld.”* De jongeren zijn eenzelfde mening toegedaan. Een jongere noemt de huidige manier van werken ‘probleemverplaatsing’. Een andere jongere vertelt: *“De gemeente moet meer persoonlijk contact hebben met de jongeren en ze niet gelijk naar school of een andere organisatie sturen, zodat ze het zelf niet meer op hoeven te pakken.”*

2. Er kan minder straffend te werk worden gegaan.

Aan de ene kant noemen enkele partijen dat het fijn zou zijn als je jongeren die ouder zijn dan 23 jaar ook kan melden bij het RMC, om op deze manier een stok achter de deur te hebben omdat jongeren volgens deze partijen meer naar de gemeente luisteren dan bijvoorbeeld naar een school. Maar tegelijkertijd benadrukken meerdere partijen dat het RMC te straffend te werk gaat en dat een meer coachende aanpak nodig is. Zo noemt een school dat de RMC-ambtenaar voor jongeren boven de 18 jaar meer een coach moet zijn: *“Het moet vanuit het positieve, wat heb jij nodig om dit te laten werken?”*. Een andere partij noemt dat de begeleiding van 23-plussers om een heel andere aanpak vraagt dan de huidige RMC-aanpak. *“Dit werkt niet bij de oudere doelgroep (20+), zij hebben een coachende aanpak nodig.”*

Een professional die van mening is dat ook W&I een straffende benadering heeft, vertelt: *“Soms is het goed als er minder dwang is, zodat een jongere meer open kan praten”*.

Als onderbouwing waarom minder straffend te werk dient te worden gegaan bij 23-plussers, wordt gegeven dat dit jongeren zijn die het niet alleen kunnen, anders hadden ze het al gedaan. *“Deze oudere jongeren zijn vaak vanwege langdurige problematiek al jaren niet meer naar school gegaan. Dit maakt het van belang ze echt bij de hand te houden en te coachen.”* Ook de jongeren benadrukken dat een straffende aanpak niet werkt: *“.. dat demotiverende beleid, daar heb ik echt een hekel aan. Ik zit daar voor mezelf. Ze hoeven dat niet 100 keer te zeggen.”*

3. Deskundigheidsbevordering lijkt gewenst.

Bij de professionals en de jongeren lijkt de indruk te bestaan dat het binnen de gemeente aan de nodige know how ontbreekt hoe op een effectieve manier de jongeren te begeleiden. Zo noemen een aantal jongeren: *“Ze hebben geen geduld met jongeren, ze horen ‘jongeren’ en denken alleen aan ‘straat’*”. Deskundigheidsbevordering lijkt ook gewenst volgens een aantal professionals. Zo noemt een professional: *“Deze jongeren hebben iemand nodig die naast hen gaat staan, ruimdenkend is en out of the box denkt. De huidige manier van systematisch begeleiden past niet bij deze groep.”* Een andere professional vertelt: *“Je moet mensen hebben die opgeleid zijn in goed gesprekken voeren. Een ambtenaar die zich in de jongere kan verplaatsen, die kan empoweren zodat de jongere de regie over zijn eigen leven neemt.”*

4. De regievoering ontbreekt.

Het is voor veel partijen niet duidelijk wie wat doet en waarom. Er heerst onbekendheid bij partijen wie er primair verantwoordelijk is voor deze groep jongeren. Een aantal professionals pleit ervoor dat de gemeente de regierol op zich moet nemen voor deze groep. Uit de gesprekken met de jongeren blijkt bovendien dat het voor veel jongeren onduidelijk is waar in de gemeente zij terecht kunnen voor hulp. Door de gemeente voelen ze zich vaak afgescheept en van het kastje naar de muur gestuurd. Het lukt de jongeren vaak niet om iets voor elkaar te krijgen, wanneer ze geen instantie mee hebben. Een jongen wilde bijvoorbeeld therapie aanvragen via de gemeente, maar werd daar niet bij geholpen. Pas toen de jongen zich bij de Schoor meldde, is het hem gelukt om therapie aan te vragen.

5. Een (groot) deel van de jongeren is niet in beeld.

Er valt winst te behalen in het eerder in beeld krijgen van de doelgroep. Het lijkt erop dat niemand zich momenteel primair verantwoordelijk voelt voor deze jongeren, waardoor zij niet goed worden opgepakt. De jongeren tussen de 23 en 27 jaar die niet over een startkwalificatie beschikken, vallen buiten de leerplicht/het RMC. En bij Werk en Inkomen komen hoofdzakelijk de jongeren binnen die zich melden voor een uitkering. De rest van de jongeren met een hulpvraag valt veelal buiten beeld. In een intern gemeentelijke memo⁵ wordt gesteld dat er een (grote) groep jongeren is die net buiten de doelgroep valt om een beroep te kunnen doen op het aanbod van de gemeente; het gaat dan om jongeren met de onderstaande kenmerken, mogelijk in combinatie met elkaar:

- NUGGERS
- Schulden
- Jongeren boven de 23 jaar die hierdoor buiten de leerplicht/RMC vallen

In de interne memo wordt genoemd dat deze groep jongeren in veel gevallen juist uit jongeren bestaat die wel een hulpvraag hebben, maar zij verdwijnen weer uit beeld omdat niemand zich primair verantwoordelijk voelt voor deze groep. Dit beeld impliceert dat het aanbod onvoldoende toegankelijk is voor de doelgroep die net buiten de door de gemeente opgestelde definitie van ‘kwetsbare jongere’ valt.

6. De hulpvraag van de jongeren sluit onvoldoende aan op het aanbod.

In de gesprekken met de professionals wordt veel casuïstiek genoemd waarin jongeren niet geholpen kunnen worden doordat het beleid tegenstrijdig is aan de hulpvraag. Zowel de professionals als de jongeren vertellen dat het grootste deel van de jongeren boven de 23 jaar gewoon aan het werk wil gaan en geld wil verdienen, en meer praktijkgericht wil leren in plaats van met de neus in de boeken te zitten. Dit staat haaks op het beleid dat er op is gericht de jongeren terug naar school te sturen. Een jongere van 24 jaar vertelt: *“Ik zou wel kok willen worden, maar ik wil niet weer vier jaar naar school”*. Twee citaten van professionals:

“We hebben een star schoolsysteem en als je daar niet in past heb je een probleem. Wat als je praktijkgericht bent? [...] Jongeren zonder startkwalificatie zijn wel een beetje de dupe geworden van het schoolsysteem denk ik.”

5 Opzet memo DUO PFO 30 april, verkregen van gemeente Almere in december 2015.

“Deze jongeren zijn praktijkgericht. Ze kunnen wel leren maar hebben hier het geduld niet voor. Wij zijn boeken gewend maar iedereen leert op een andere manier.”

Kijkende naar het streven van de Sluitende Aanpak Jongeren om aan te sluiten bij de talenten en mogelijkheden van de jongeren zelf, liggen hier punten voor verbetering. Er kan meer maatwerk worden geleverd en daarnaast kan de jongeren meer ruimte worden gegeven zelf te ontdekken waar hun talenten en mogelijkheden liggen.

7. Het ontbreekt aan een goede intake/diagnose aan de voorkant.

Volgens professionals wordt de doelgroep met problemen onvoldoende herkend aan de voorkant, door een gebrekkige intake: Momenteel melden de jongeren zich bij de gemeente via een digitale aanvraag. Vervolgens wordt op basis van de stukken die aanwezig zijn, beoordeeld of de jongere naar Team Zorg of Team Werk gaat. Deze beoordeling gebeurt echter niet door echt diagnose te voeren, en er is geen standaard vragenlijst om af te nemen tijdens de intake. *“Er wordt simpelweg gekeken naar ‘wat zien we en wat zou het kunnen zijn?’”* Door deze werkwijze wordt er niet systematisch doorgevraagd e.d., waardoor de doelgroep onvoldoende wordt herkend aan de voorkant. De gemeente is momenteel wel bezig een aantal vragen in te bouwen in het digitale systeem om de doelgroep beter te herkennen. Maar een professional stelt dat deze jongeren helemaal anders benaderd en behandeld moeten worden, bijvoorbeeld via een jongerenloket: *“Dat was er vroeger en werkte goed en was centraal.”* Meerdere partijen benadrukken het belang van een goede intake: *“Als je bij een intake al een inschatting kan maken of school er wel of niet inzigt, dan heb je al een voor-sprong”*. Ook pleit een partij die gefinancierd wordt door de gemeente voor overleg tussen de gemeente en bijvoorbeeld ROC's om op voorhand een inschatting te kunnen maken van de leerbaarheid van de jongere, voordat je hem/haar terug naar school stuurt. Deze uitspraak suggereert dat het huidige Warme Overdrachtsoverleg tussen scholen en de gemeente niet goed bekend is bij alle partijen. Door een partij die wel met dit overleg bekend is, wordt genoemd dat er nog te weinig wordt samengewerkt met het onderwijs en dat de huidige overlegstructuren niet altijd werken.

8. Nauwere afstemming is nodig tussen instanties.

De verschillende organisaties die we hebben gesproken, zijn het er allemaal over eens dat de afstemming beter kan, zodat ook duidelijk wordt welke jongeren nu in beeld zijn, en wie nog buiten de boot vallen. Op de eerste plaats noemen professionals dat het belangrijk is dat de

afstemming binnen de gemeente beter wordt. *“Er zitten allemaal poortjes tussen in de gemeente: De sociale dienst, leerplicht, subsidie vrije tijd,.. Binnen de gemeente weten mensen ook niet van elkaar wie wat doet”*. Daarnaast wordt genoemd dat de afstemming tussen organisaties beter kan. Een professional vertelt bijvoorbeeld: *“De intentie is altijd goed, maar bijvoorbeeld met het opzetten van de wijkteams merk je wel dat het rommelig is en dat de communicatie slecht verloopt. Ouders worden daar ook wel kriegel van.”*

Meerdere partijen noemen dat kortere lijnen en samenwerking tussen ketenpartners essentieel zijn voor het realiseren van structurele oplossingen.

9. Er is te weinig sprake van een warme overdracht.

Meerdere professionals noemen dat er geen goede overdracht is van de jongeren, zowel binnen de gemeente als tussen instanties onderling. Vaak duurt het te lang voordat er echt iets in gang wordt gezet wanneer een jongere wordt doorverwezen, waardoor de jongere thuis op de bank beland. Dit is funest volgens meerdere professionals: *“Het is van essentieel belang de jongeren in beweging te houden, aan de hand te pakken en te zorgen dat ze niet op de bank komen te zitten, want dan is het klaar”*. Ook vindt er volgens de professionals te weinig terugkoppeling plaats. Om te voorkomen dat jongeren niet (goed) worden overgedragen of opgepakt, pleiten meerdere professionals voor één persoon die de jongere van A tot Z begeleidt.

10. Er is nog te weinig sprake van een integrale begeleiding.

Het streven van de SAJ om integraal te werk te gaan en aandacht te hebben voor de problemen van de jongeren lijkt nog onvoldoende ingebed in het aanbod. Volgens verschillende professionals wordt bijvoorbeeld de hulpverlening nog te weinig betrokken in de begeleiding. Om iemand met problemen op een traject naar school te zetten zonder de problemen aan te pakken, is onhandig volgens een gesproken professional. Hierdoor vergroot je de kans op falen. Meerdere scholen opereren wel in een netwerk van hulpverlenende instanties, maar bij andere organisaties zoals de gemeente lijkt de begeleiding nog weinig integraal. Vaak wordt bijvoorbeeld wel samengewerkt met begeleid wonen, maar er wordt onder andere nog weinig gekeken naar het netwerk van de jongere. Meerdere jongeren kaarten aan dat jongeren ondersteuning nodig hebben bij het financiële stukje om daadwerkelijk vooruit te kunnen kijken. Naast het belang van een integrale begeleiding zijn de geïnterviewde professionals het er tot slot over eens dat de begeleiding intensiever moet.

3.3 *Nazorg*

Aanbod

De projecten waar een duidelijk element van nazorg in zit, betreffen Lean2Work en IntoWork. Het traject IntoWork duurt (maximaal) twee jaar en wordt gecontinueerd wanneer de jongere werk heeft gevonden. Gedurende twee jaar krijgt de jongere ondersteuning en begeleiding door dezelfde begeleider. Bij Learn2Work worden jongeren met name het eerste halfjaar nog nagebeld door hun maatje waaraan ze in de eerste fase zijn gekoppeld.

Naast Learn2Work en IntoWork lijkt er enkel incidenteel sprake te zijn van nazorg. Scholen zoeken bijvoorbeeld wel eens terugkoppeling op met o.a. het RMC of Mind at Work, maar dit gebeurt niet structureel. Binnen de afdeling Werk en Inkomen van de gemeente is ook geen vorm van nazorg ingebed. De begeleiding van W&I stopt wanneer een jongere werk heeft gevonden en uit de uitkering gaat of wanneer een jongere een opleiding gaat doen en hiervoor studiefinanciering krijgt. Het RMC onderhoudt evenmin geen contact met de jongere als deze een opleiding is gaan doen. Pas als er signalen komen vanuit school of DUO dat het niet goed gaat, legt het RMC weer contact met de jongere.

Resultaten

Uit de gesprekken met de jongeren blijkt dat zij waarde hechten aan het houden van contact met de persoon die hen heeft ondersteund, al is het maar één keer in de paar maanden om te vragen hoe het gaat. Buiten trajecten van de Schoor en Mind at Work, is nazorg echter geen standaard onderdeel van de begeleiding. Professionals onderstrepen wel het belang hiervan.

Knelpunten

Uit de verhalen van de professionals blijkt dat de jongeren momenteel wel uitstromen (bijvoorbeeld bij Werk en Inkomen), maar door gebrek aan nazorg aan de achterkant weer instromen. Bovendien worden jongeren vaak niet opgepakt door dezelfde begeleider als zij opnieuw bij de gemeente terecht komen. Om echt een sluitend netwerk te creëren en structurele oplossingen te bieden, kan er veel meer aan nazorg worden gedaan.

4 *Conclusies*

Het verlaten van school zonder een startkwalificatie heeft nadelige gevolgen voor de schoolverlaters, zoals werkloosheid en een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Alle betrokken partijen die we gesproken hebben in Almere zijn daarvan overtuigd en willen het tij keren. Aan intenties ontbreekt het niet en ook niet aan goede beleidsvoornemens die in de Sluitende Aanpak zijn samengebundeld. De praktijk van het bereiken, begeleiden en ondersteunen van jongeren in de leeftijd van 23 - 27 jaar is echter weerbarstig en laat nog een aantal belangrijke verbeterpunten zien. We zetten in dit hoofdstuk de resultaten van het onderzoek concluderend op een rij.

4.1 *Kennis over de doelgroep*

In de literatuur en bij de gemeente zijn weinig gegevens bekend over de achtergronden van de groep jongeren van 23-27 jaar zonder een startkwalificatie. Genoemd worden kenmerken als handicap of stoornis, het hebben van zorgtaken, multiproblematiek en een crimineel verleden. Bij de mensen die dagelijks met deze jongeren omgaan is wat meer diepgang over de leefsituatie van de jongeren te vinden. Een aantal belangrijke kenmerken die de professionals aangeven zijn:

- Situatie van problematische schulden en armoede komt vaak voor. Het ontbreekt deze groep jongeren aan financiële zelfredzaamheid, met andere woorden; ze hebben onvoldoende vaardigheden om hun uitgaven te plannen en te besteden gekoppeld aan hun inkomsten.
- Gameverslaving
De professionals hebben het vermoeden dat gameverslaving vaak voor komt bij deze groep, met name bij jongens. Soms met geldproblemen en/of een omgekeerd dag-nachtritme als gevolg.
- Ontbreken perspectief op een zelfstandig bestaan
Veel jongeren krijgen geen kans op het starten van een zelfstandig bestaan, omdat er onvoldoende (betaalbare) woonruimte beschikbaar is in

Almere. Tegelijkertijd zijn veel jongeren erg gericht op de korte termijn en ontbreekt het hen aan vaardigheden om een doelgericht pad voor zichzelf uit te zetten en zich daarvoor in te zetten.

- Gebrek aan basisvaardigheden

Voor het uitzetten van een levenspad is een startkwalificatie een ontbrekende voorwaarde bij deze groep. Daaraan voorafgaand speelt echter een nijpender probleem, namelijk dat jongeren de basisvaardigheden om zelfstandig te functioneren, zoals afspraken nakomen, sociale vaardigheden en omgaan met autoriteit, niet beheersen.

De jongeren die we hebben gesproken, lijken zich veelal niet bewust van de bovenstaande risicofactoren. Zij leiden in hun ogen vaak een vergelijkbaar bestaan net als andere leeftijdsgenoten en bereiden zich voor op een zelfstandig bestaan. Dit blijkt uit hun veronderstellingen dat ze bezig zijn een diploma te halen en een leuke baan te vinden. Wel geven meerdere jongeren aan dat ze dit niet alleen kunnen en hiervoor begeleiding nodig hebben. Hun ervaringen met de ondersteuning vanuit de gemeente is over het algemeen niet erg positief. Bij uitzonderingen die worden genoemd lijkt vooral de betrokkenheid van de betreffende begeleider een grote rol te spelen.

Dat jongeren zichzelf vaak wel al behoorlijk vaardig vinden, kan er mee te maken hebben dat zij al veel hebben meegemaakt in hun leven, en zoals een professional het noemt erg 'streetwise' zijn. Zo zitten er in de groep jongvolwassen vrouwen zonder startkwalificatie bijvoorbeeld meerdere alleenstaande moeders die op jonge leeftijd hun eerste kind hebben gekregen. Ook hebben de jongeren niet altijd een fijne jeugd gehad. Levenservaring is echter niet hetzelfde als de ervaring of vaardigheden die opleidingen of werkgevers van de jongeren verwachten.

4.2 Kennis over de begeleiding en het aanbod

Met betrekking tot het aanbod, hebben we op de eerste plaats gezien dat jongeren tussen de 23 en 27 jaar niet bij het RMC terecht kunnen voor begeleiding. Verder hebben we gezien dat naast Werk en Inkomen, die er met name is voor de jongeren die een uitkering aanvragen, diverse partijen zich inzetten om deze groep jongeren naar een opleiding of werk te begeleiden.

Voorzorg

Met betrekking tot voorzorg hebben we gezien dat het aanbod aan voorzorg er met name op is gericht te voorkomen dat jongeren die op de

middelbare school zitten uitvallen. Verder onderneemt Leerplicht/RMC ook acties om uitval te voorkomen (zoals preventieve verzuimspreekuren en huisbezoeken) en is er een jongerencoach 18+ die kan worden ingekocht door scholen. De preventieprojecten laten zover bekend positieve resultaten zien.

Begeleiding

Het aanbod aan begeleiding/ondersteuning voor jongeren tot en met 27 jaar, bestaat naast de begeleiding van de gemeente onder andere uit een gedifferentieerde Entree-opleiding, die op maat trajecten aanbiedt voor jongeren die niet goed meekunnen in de reguliere entree. Ook zijn er projecten om kwetsbare jongeren naar de arbeidsmarkt te begeleiden, zoals IntoWork en voortrajecten/coachingsprojecten zoals Learn2Work en Meiden met Pit.

De meeste trajecten kijken naar uitstroomcijfers om de effectiviteit van de begeleiding te bepalen. Vaak wordt niet gemonitord hoeveel jongeren daadwerkelijk een diploma haalt of bijvoorbeeld na één of twee jaar nog steeds werk heeft. Uitzonderingen hierop zijn de organisaties Mind at Work en de Schoor. Voor het traject Learn2Work van de Schoor is bijvoorbeeld ook onderzoek gedaan naar de resultaten op de lange termijn.

Een positief aspect dat naar voren is gekomen met betrekking tot het aanbod aan begeleiding, betreft dat meerdere scholen al opereren in een netwerk van hulpverlenende instanties. Naast een dergelijke integrale aanpak lijkt een coachende benadering een belangrijke factor te zijn voor een succesvolle begeleiding. De integrale aanpak en coachende benadering laten echter binnen veel trajecten nog te wensen over. Zo vinden de professionals, maar ook de jongeren, dat de gemeente nog te weinig integraal te werk gaat en een te straffende benadering hanteert.

Bovendien is de gemeente niet goed toegankelijk volgens de jongeren en is het voor veel jongeren onduidelijk waar zij terecht kunnen voor hulp.

Verder is naar voren gekomen dat de gemeente nog te veel gericht is op een resultaat op de korte termijn. Een brede diagnose die meerdere levensterreinen van de jongeren omvat, ontbreekt aan het begin, waardoor nu vaak voor snelle oplossingen worden gekozen. Daarnaast missen de professionals een goede regie van de gemeente om de diverse onderdelen van de Sluitende Aanpak op elkaar aan te laten sluiten. De afstemming en samenwerking tussen de verschillende organisaties kan veel effectiever. Ook is naar voren gekomen dat de hulpvraag van deze groep jongeren onvoldoende aansluit op het aanbod. Het grootste deel van de jongeren boven de 23 jaar wil aan het werk gaan en geld verdienen, en meer praktijkgericht leren in plaats van een opleiding volgen. Dit staat

haaks op de praktijk die er op is gericht de jongeren terug te sturen naar school.

Tot slot hebben meerdere professionals twijfels of de jongeren wel goed in beeld zijn, omdat bij W&I vaak alleen de jongeren zich melden die een uitkering aanvragen.

Nazorg

Slechts enkele projecten hebben een duidelijk element van nazorg. Binnen het RMC en Werk en Inkomen is dit niet het geval. De begeleiding van Werk en Inkomen stopt als een jongere uit de uitkering gaat en het RMC onderhoudt ook geen contact met een jongere als deze (weer) een opleiding is gaan doen. Om echt een sluitend netwerk te creëren en structurele oplossingen te bieden, kan er veel meer aan nazorg worden gedaan. Uit de gesprekken met de jongeren blijkt dat zij ook waarde hechten aan het houden van contact met de persoon die hen heeft ondersteunt, al is het maar eens in de zoveel tijd om te vragen hoe het gaat. Wat veel professionals en jongeren momenteel missen is één integrale en samenhangende begeleiding met één begeleider die gedurende het gehele traject (licht) betrokken blijft bij de jongere.

5 *Oplossingsrichtingen*

De zoektocht naar een aanscherping van de sluitende aanpak voor jongeren tussen de 23 en 27 jaar, heeft vier samenhangende oplossingsrichtingen opgeleverd: (1) Eén integrale intake en een vaste coachende begeleider; (2) Een betere toegankelijkheid; (3) Een aanpak op maat - het inzetten van de juiste typen voorzieningen en (4) Het versterken van de samenwerking tussen partijen. We illustreren de oplossingsrichtingen hieronder met een aantal sprekende citaten.

Integrale intake en één vaste coachende begeleider

Het belang van een goede, integrale intake aan de voorkant wordt breed gedeeld door de verschillende partijen. Momenteel bestaat de indruk dat de gemeente vooral kijkt naar de voorliggende voorzieningen, maar: *“iemand met problemen op een traject naar school zetten, da’s onhandig.”* Een integrale intake is belangrijk om recht te doen aan de situatie van de jongeren en hen duurzame, passende oplossingen te kunnen bieden. Tijdens een dergelijke intake zou de ondersteuning en hulpverlening leidend moeten zijn.

Naast een integrale intake dient er ook sprake te zijn van integrale begeleiding, waarin de jongere wordt ondersteund op meerdere leefgebieden. Op papier is de begeleiding binnen de SAJ al integraal, maar de praktijk laat zien dat dit beter kan.

Verder hebben de jongeren behoefte aan begeleiding door één vast persoon. Momenteel is er al veel aanbod aan begeleiding en de jongeren zijn ook positief over deze trajecten. Maar wat voor het grootste deel van de jongeren ontbreekt, is een coach of begeleider die gedurende het hele traject van schooluitval tot werk of een diploma contact met de jongere onderhoudt en hem/haar waar nodig ondersteuning biedt. Uit alle gesprekken die we hebben gevoerd over het huidige aanbod, zowel met de professionals als met de jongeren, komt de noodzaak van een vertrouwde begeleider naar voren. Deze jongeren hebben vaak al veel meegemaakt en kunnen vaak niet terugvallen op een ondersteunend netwerk. Daarom lijkt enige stabiliteit in het contact met een begeleider gewenst. Een vaste begeleider zou het aanbod aan voorzorg, begeleiding/ondersteuning en nazorg met elkaar kunnen verbinden, en de jongeren

kunnen ondersteunen bij het nemen van de stappen om hun perspectief op een zelfstandig bestaan te vergroten.

Met betrekking tot de wijze van begeleiding, geven de jongeren aan behoefte te hebben aan een coachende aanpak. Een straffend systeem werkt volgens hen niet. Zij hebben behoefte aan een begeleider die naar hen luistert, met hen meedenkt en hen stimuleert:

“Minder drillen. Je kunt ons beter ondersteunen dan drillen en de hele tijd zeggen ‘het moet nu!’”

“Mevrouw X is streng, maar luistert wel naar me. ‘Je doet het goed. Kan gebeuren..’ Ik moet minimaal één keer per week bij haar langs gaan en dan gaat ze me helpen en begeleiden. Zij is echt een goed voorbeeld voor mij. Zij is mijn motivatie om het goed te doen.”

De jongeren die daadwerkelijk een coachende begeleider hebben gehad, zijn hier zoals de jongere uit het laatste citaat erg over te spreken. Binnen de gemeente lijkt deskundigheidsbevordering gewenst om de doelgroep coachend te kunnen begeleiden. Het zou goed zijn om bijvoorbeeld de expertise die er al ligt bij andere organisaties die met deze doelgroep werken te continueren en/of op te nemen in het apparaat.

Toegankelijkheid

Meerdere professionals maken zich zorgen over het bereiken van de oudere jongeren (23-27 jaar). Veel jongeren van 23 jaar en ouder lijken momenteel niet in beeld te zijn omdat niemand zich primair verantwoordelijk voelt voor deze groep. De professionals zien graag dat de gemeente de eerst verantwoordelijke wordt voor jongeren tussen de 23 en 27 jaar. Dit komt overeen met de trend in het landelijke beleid. Door één partij primair verantwoordelijk te maken, kunnen er meer jongeren in beeld komen die momenteel vaak weer verdwijnen omdat zij van het kastje naar de muur gestuurd worden.

De jongeren die wel in beeld zijn, geven aan ontevreden te zijn over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de gemeente: *“Als er iets is, gaat er al een week overheen voordat ik mijn klantmanager te spreken krijg”*.

Hoe de toegankelijkheid volgens de jongeren beter kan, is door: Meer persoonlijk contact en het invoeren van een punt speciaal voor jongeren waar zij terecht kunnen met vragen. Professionals noemen het vroegere jongerenloket als de mogelijkheid om het bereik onder jongeren te vergroten.

Een aanpak op maat

Maatwerk in de begeleiding en ondersteuning is voor de professionals het sleutelwoord. Momenteel lijkt de vraag van de jongere en het aanbod niet

altijd overeen te komen. Professionals pleiten voor praktijkgericht leren met een systeem rond certificaten. Praktijkgericht leren kan de jongeren helpen. Een certificaat waarmee een jongere direct geld kan verdienen, is concreter dan de huidige aanpak en werkt volgens hen motiverender dan een algemene opleiding.

Verder noemen meerdere partijen de noodzaak van de invoering van voortrajecten/schakelklassen (nog vóór de Entree-opleiding). Het gaat hierbij om het aanleren van de basisvaardigheden om weer naar school of aan het werk te gaan. Hieronder verstaan de partijen naast werknemersvaardigheden, zoals het nakomen van afspraken, bijvoorbeeld het beheren van je inkomsten en uitgaven en het oplossen van schulden. Als aan deze basisvoorwaarden wordt voldaan, zijn de professionals ervan overtuigd dat deze jongeren goed terecht komen:

“Maak ze schoolklaar en zorg dat ze een jobcoach krijgen die erop toeziet dat het goed gaat. Als ze het eerste jaar succesvol zijn, ben ik ervan overtuigd dat ze binnen blijven.”

Opvallend is dat er al dergelijke voortrajecten bestaan binnen de gemeente, zoals Choose2Improve en Learn2Work, maar dat deze schijnbaar niet bekend zijn onder alle partijen. Deze bevinding pleit voor een betere sociale kaart.

Het versterken van de samenwerking

Tot slot kan de afstemming en samenwerking veel effectiever, zowel binnen de gemeente als tussen organisaties. Betere afstemming en overleg zouden ook oplossingen die niet duurzaam zijn kunnen voorkomen. Nu bestaat bij meerdere professionals de indruk dat jongeren vanuit Werk & Inkomen naar school worden gestuurd, zodat ze daarmee uit de portefeuille van W&I zijn. Er wordt volgens de professionals onvoldoende gekeken naar het belang van de jongeren en waar zij op de lange termijn mee geholpen zijn. Eén van de mogelijke problemen waar de jongeren door te weinig afstemming tegen aanlopen volgens professionals, is dat ze een studieschuld opbouwen, waardoor ze mogelijk dieper in de problemen komen als ze weer uitvallen, omdat ze bijvoorbeeld onvoldoende leerbaar blijken.

De verschillende partijen zien graag dat de gemeente de regierol op zich neemt in het versterken van de samenwerking tussen de partijen. Zij pleiten voor een goede regie van de gemeente om de diverse onderdelen van de Sluitende Aanpak goed op elkaar aan te laten sluiten.

Literatuur

Bokdam, J., Visser, S, Bouma, S., & Engelen, M. (2010). *Probleemanalyse niet-participatie jongeren. Een overzicht uit de literatuur*. Zoetermeer: Research voor Beleid.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2015). *Factsheet jongeren “buiten beeld” 2013*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Dienst Sociaal Domein Almere (2015). *Deelplan Aanpak Voortijdig Schoolverlaters 2015-2018. Geen jongere overboord*. Almere: Dienst Sociaal Domein Almere.

Dienst Sociaal Domein Almere (2014). *Kadernota Sluitende Aanpak jongeren 2013-2018. Een springplank naar werk*. Almere: Dienst Sociaal Domein Almere.

Nederlands Jeugdinstituut (2015). *De aansluiting van kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Bijlage 1 Gesproken partijen

Vanuit de gemeente

RMC

Werk en Inkomen (beleidsadviseur)

Klantmanager Team Zorg

Klantmanager Team Werk

Jobcoach van Team Werk

Klantmanager traject intensieve werkbegeleiding

Beleidsmedewerker Banenafpraak/doelgroepgarantiebanen

Werkgever Kwetsbare jongeren

Uitvoerend beleidsadviseur wijkteam, met specialisme Jeugd en PO

Scholen

ROC van Flevoland

Zorgcoördinator MBO Almere

Teamleider zorg MBO Almere

MBO Top

Groenhorst College

Eduvier/Nautilus college

Stage coördinator Nautilus College

Stagebegeleider Nautilus College

Docent Entree klas en LC specialist arbeidstoeleiding

Lid plaatsingscommissie gedifferentieerde Entree

Studeadviseur LEC

Overige organisaties

Stichting Twisted

Mind at Work

JINC

Voormalig jongerencoach Intermezzo

Matching Talents van VMCA

Learn2Work van de Schoor

Overige gesproken gemeenten

Gemeente Lelystad

Gemeente Utrecht

Jongeren gesproken bij

De Schoor

Mind at Work

Kwintes

ROC van Flevoland

Bijlage 2 Woordenlijst

IWB: Intensieve Werkbegeleiding
LEC: Loopbaan Expertise Centrum
PO: Passend Onderwijs
Pro: Praktijkonderwijs
RMC: Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten
SAJ: Sluitende Aanpak Jongeren
Startkwalificatie: Een diploma van havo, vwo, mbo2 of hoger
VMBO: Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VO: Voortgezet Onderwijs
VSV: Voortijdig schoolverlaten
W&I: Werk en Inkomen

Colofon

Opdrachtgever
Auteurs

Gemeente Almere
A.A.M. van Dijk MSc
Drs. T. Nederland
S.E. Oostrik MA
Ontwerppartners, Breda
Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T (030) 230 07 99
E secr@verwey-jonker.nl
I www.verwey-jonker.nl

Omslag
Uitgave

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

ISBN 978-90-5830-744-6

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2016.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Wat is er nodig om ervoor te zorgen dat jongeren tussen de 23 en 27 jaar zonder startkwalificatie alsnog hun kwalificatie halen en/of een betaalde baan krijgen? De gemeente Almere heeft het Verwey-Jonker Instituut de opdracht gegeven om dit inzichtelijk te maken. Binnen het onderzoek - bestaande uit documentenanalyse, interviews met professionals en groepsgesprekken met jongeren - is er gekeken naar wat er al bekend is over deze groep jongeren, hoe het huidige aanbod aan begeleiding eruit ziet binnen de gemeente Almere en wat er beter kan.

